

Tanulságos volt hallani az amerikai kutató- és egyetemi könyvtárak magyar vonatkozású nyagairól. Megtudtuk például, hogy a washingtoni Kongresszusi Könyvtár „klasszifikálási” zisztémája az Erdéllyel kapcsolatos, akár több évszázados irodalmakat is — sajátos módon — Románia címszó alá sorolja. A Sárospataki Református Gyűjtemény viszont a századforduló óta hangyaszorgalommal gyűjti a mintegy százúszra tehető tengerentúli, Kálvin-hitű egyház-csofé dokumentumait. A Zúrichi Központi Könyvtár munkatársa még feltáratlan Bethlen-corabeli kéziratokról, a Svájci Kelet-Európa Könyvtár Alapítvány igazgatója párját ritkító ungarikaanyagról számolt be. Az alsóöri tisztelendő a könyvtár körül kibontakozó széles körű kulturális munkát ecsetelte, amely a burgenlandi magyarság azonosságátudatát igyekszik fel-rázni.

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ kutatója bemutatta új kötetét a határon túli magyarság olvasáskulturájának jellemzőiről. Figyelemre méltó az a tény, hogy hazánk is tagja az IFLA, a nemzetközi könyvtárosszervezet nemrég megalakult kerekasztalának, amely az etnikai és nyelvi kisebbségek könyvtárügyének gondjait kívánja orvosolni. Összességében joggal állapíthatta meg a záróülesszónoka, hogy az öt év előtti első konferenciához képest mind a résztvevők és az elhangzott előadások számában, mind tematikailag előrelépés történt. Az elhangzottak tapasztalatait az anyanyelvi mozgalom kell hogy hasznosítsa.

A színvonalas összejövetelt és a Magyar Fórum eddigi tevékenységét csak üdvözölhetjük. Azonban — miként az egyik svájci hozzászólóban — bennünk is felmerül a kérdés: miért hiányoztak a tanácskozásról az „ötágú sip” többi ágának képviselői?

Székely András Bertalan

Honismereti szoba Csépen

Csep napjainkban nem sokkal több mint ötszáz lelket számláló település, lakosságát és területét tekintve is Komárom megye legkisebb községeinek egyike, 1971-től Kisigmánnal együtt a közös tanácsú Nagyigmánnhoz tartozik. A tiszta, rendezett község — mai rohanó világunkban — a béke, a nyugalom szigetének tűnik, főleg ha a falu fölé emelkedő dombról vesszük szemügyre a tájat. A dombon az idetévedt látogató az erősen restaurálásra szoruló református templom mellett, közvetlen szomszédságában egy korabeli állapotában felújított, rendezett környékű épületet talál, amelyben 1788-tól — a község anyaegyházának megalakulásától — az 1970-es évek elejéig, az iskola körzetesítéséig, a csépi ifjúság ismerkedett a betűvetéssel, a tudományok alapjaival. Az ún. „kis iskola” első „oskolamesterétől”, Csider Páltól kezdve a kultúra apostolainak hosszú sora követte egymást a kicsi, osztatlan, egy tanerős iskolában, amelynek padjai között tanult a kuruc kor későbbi kutatója, Thaly Kálmán, a Csajághy lányok — Vörösmarty Mihály felesége, Laura és nővére, aki Bajza József felesége lett. Itt tanult annak a 19 nemesi családnak a gyereke is, akiknek jó része később hazatért a szülőfaluba gazdálkodni, akiknek egyik utolsó képviselője volt az 1979-ben elhunyt Pálffy Béla, a lelkes, igényes könyvgyűjtő. (Ezúttal jegyezzük meg, hogy a Pálffy család könyvtárának, főleg annak muzeális magja alapján — amelynek jelentős része a József Attila Megyei Könyvtár állományát gazdagítja — a XVIII—XIX. századi köznemesi könyvtárak típusa teljes egészében rekonstruálható.)

A napközben alvó, csendes falucska főutcája és a régi iskola környéke igen mozgalmas volt 1985. június 3-án, amikor az ünnepi könyvhét megyei megnyitójával egyidejűleg került sor a honismereti szoba felavatására, amelynek keretében dr. Gergely András, az ELTE docense méltatta Csép helyét és jelentőségét a magyar művelődéstörténetben és nagy szülőiteinek életútját, tevékenységét, a községhez való kötődését.

A hajdani református iskola 6 x 10 méteres helyiségében ismerkedhetnek a látogatók — és emlékezhetnek a környékbeliek — a régebbi idők jellegzetes használati eszközeivel, berendezési tárgyival, amelyeknek jelentős része a községből és a környékről — Nagy- és Kisigmándról, Eteről, Kocsról — származik. A csaknem háromszáz tárgyi és írásos emlék összegyűjtése két évvel ezelőtt, a HNF községi bizottságának javaslatára kezdődött, a lelkes népfrontitkár, a korábban régésznek készülő Nagy Péter avatott irányításával, aki a Bábolnai Mezőgazdasági Kombinát üzemi nyomdájának nyomdászaként működik közre a Bábolnán kiadott igényes nyomtatványok kivitelezésében, immár másfél évtizede. A kívül-belül hófehérre meszelt iskolában a látogató a falu első — 1500-as évek elejéről származó, 1695-ben lemásolt — térképével találkozhat (eredetije Pannonhalmán van), majd Csep — 1909 óta Csép — történetének fényképekkel illusztrált krónikája olvasható. A kiállítás tagolása alapján először stílizált szobabelsőbe jutunk, ahol különböző, családi vonatkozású dokumentumok mellett kelen-gyeláda (1843), tulipános ládák, rokkák, bútorok, használati eszközök (pl. gatyamadzag-készítő, kovászfa stb.) találhatók. A konyharészben lévő kemenceutánaton és a falakon köcsögök, ara-

tási korszok, lekvárosszilkék sokfélesége mellett fából készült krumplynyomó, kerek-üveges vajköpülő, fontmérleg, máktörő, tésztakészítők és -szedők, dagasztótálak, igazi, lábakon álló lábasok vannak elhelyezve. A szoba sarkában, zöld posztóval letakart területen találjuk a gazdasági épületrész tartozékait: kötélfonókat, dohányvágót, gyertyaöntőt, petróleumtartó edényt, sajtlenyomót, a must erjesztésekor használt kotyogót, gerebent, a szövés és fonás eszközeit. A következő rész — a falakon és tárlókban elhelyezett írásos anyag — Thaly Kálmán, Vörösmarty és Bajza József, továbbá a község szülőiteinek Cséppel való kapcsolatát illusztrálja; majd a falu életével, történetével, fejlődésével kapcsolatos dokumentumok (az 1828-ból való, a jelenleg is élő neveket tartalmazó népesség-összeírás adatok, örökösödési, hagyatéki, adásvételi iratok; I. világháborús levelek, obsitlapok stb.), gazdaság- és ipartörténeti anyag (munkásigazolványok, aratási szerződéses, hadikölcsönök, kötvények, betétkönyvek, az 1895-ben alakult tűzoltó-egyesület alap- és szolgálati szabályai stb.); a numizmatikai emlékeket az 1693—1946 közötti fizetőeszközök képviselik — három tárlóban elhelyezve — fém-, papír- és szükségpénzek formájában. Külön kiemelendők a szabadságharc pénzei, és egy 1848-as nagyigmándi polgárőri karszalag. (A ritka, becses emlék Marosi József ref. lelkész ajándéka.) Az utolsó blokk a felszabadulás utáni időszakról ad képet a dokumentumok tükrében, majd a tárlatot az adakozók névsora zárja, akik közül külön kiemelendők gazdag adományaikkal Korn Mártonné, Karika László és a Boday testvérek.

A bejáratnál jobbra a terem egy részét, az ún. kuckót, paravánszerű fal választja le: itt tervezik a szakköri foglalkozásokat, jelenleg ugyanis 60 tanuló jár át naponta — az iskola fokozatos körzetesítése óta — a szomszédos Nagyigmándra. A honismereti szobának — az állandó kiállítás, az írásos és tárgyi emlékek megmentése mellett — az is a célja, hogy a környék ifjúságát megismertesse szűkebb környezetét múltjával, hozzájáruljon Vörösmarty szavainak megvalósításához: „Örizz a múltat a jelenben és tartsd meg a jövőnek.” Szeretnék az emlékszobát a Tájak—Korok—Múzeumok egyesületbe bekapcsolni, peccsételhellyé nyilvánítani.

A régi iskolaépület felújítása a község lakossága társadalmi munkájának köszönhető, akik a szakipari munkák kivételével mindent elvégeztek. Az induló — 80 000 forintos tőkét — a megyei tanács ifjúsági alapjából kapták meg, pályázat útján. Köszönet illeti a Nagyigmándi Új Élet Tsz vezetőit, Bertalan László elnököt a segítségért, továbbá a Komárom Megyei Múzeumi Szervezetet az installációs anyagért, személy szerint Simonné Tiegelmann Ilonát és Kaszál Józsefet a szakszerű elrendezésben való közreműködésért. A csépiek követendő, szép példája is bizonyítja, hogy akarattal, társadalmi összefogással csodákat lehet művelni, ezek nem a település nagyságának függvényei, hanem lelkes, kezdeményező személyek áldozatos munkájának és az őket támogató jó szándékú segítőkészségnek az eredményei.

Tapolcainé dr. Sáray Szabó Éva